

خیام پیشگام عرصه‌ی آزاداندیشی

لیلا هاشمیان^۱، معصومه موسیوند^۲

۱- دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه بوعلی سینا همدان

۲- کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه بوعلی سینا

چکیده

ایران در طول چندین قرن گذشته از لحاظ موقعیت اقلیمی و حوادث تاریخی که بر آن گذشته، همواره شاهد هجوم و تسلط اقوام مختلف بیگانه بوده اما در این میان، ماهیت، فرهنگ و ملیت ایرانی تغییر اساسی نکرده و ایرانیان در سخت‌ترین شرایط هرگز تسلیم واقعی نبوده و ریشه‌ها و پیوندهای خود را با نیاکان حفظ کرده‌اند. بدون تردید یکی از بزرگترین دریچه‌های گذر از موقعیت‌های دشوار و پر آشوب، شعر و ادبیات فارسی بوده است. شعر فارسی با مضامین گوناگون تاریخی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و فلسفی همواره دربردارنده‌ی تفکر ایرانی و بازتابی از جهان‌بینی او و زمینه‌ای برای گذر از تنگناها بوده و به گونه‌ای سند مکتوب و محفوظ هویت ایرانی است. رباعیات خیام در روزگار سلجوقیان که به شدت با آموزه‌های فلسفی و خردگرایی مبارزه می‌شد سروش آزادی و مبشر آزادی اندیشه است.

در این مقاله بر آنیم تا رباعیات خیام را از این منظر بررسی کنیم.

واژگان کلیدی: خیام، سلجوقیان، خردگرایی، آزادی اندیشه، مبانی فلسفی